

25-04-2017

no. 32,040,2015

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Meritullinkatu 10
PL29,
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@minedu.fi

VIITE: Lausuntopyyntö 24.3. 2017 OKM022:00/2015

Asia: Ehdotus museopoliittiseksi lausunnoksi

Pohjois-Karjalan maakuntamuseo ja Joensuun taidemuseo / Pohjois-Karjalan aluetaidemuseo ovat tutustuneet ehdotukseen museopoliittisesta ohjelmasta ja lausuvat seuraavaa.

Ehdotus museopoliittiseksi lausunnoksi on museomaailmaa uudistava ja museoammattilaisten osaamista kehittävä ehdotus. Ohjelmassa korostetaan museoiden tehtävää kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväen yhteiskunnan rakentajina ja hyvinvoinnin edistäjinä.

Ehdotuksessa on huomioitu ei-ammattilliset kotiseutu- ja erikoismuseot, alueelliset ja valtakunnalliset vastuumuseot, kansalliset museot, Museovirasto sekä yliopiston museot. Ehdotuksessa olisi suonut huomioitavan voimakkaammin maakunnissa toimivien, pienten museoammattillisten museoiden toimintaa ja niiden roolia tulevaisuuden museomaailmassa. Pienetkin museot tekevät paikallisesti arvokasta työtä alueensa kulttuuriympäristön ja -perinteen tallentamiseksi.

Ohjelmassa korostuu kokoelmatyön osuus ja niiden digitaalinen saatavuus. Avoimuus kokoelmatyössä on museoiden kannalta hyväksi, sillä kokoelmien kautta voidaan esitellä suurelle yleisölle museoiden tärkeää ydintä. Digitaalisuudella on myös omat heikkoutensa, kun museoilla on erilaisia kokoelmanhallintajärjestelmiä, resursseja ja tietotaitoa digitaalisuuden toteuttamiseen. Taidemuseoiden osalta digitaalisuutta helpottaa Suomen museoliiton ja Kuvaston maaliskuussa 2017 allekirjoittama sopimus, joka mahdollistaa kokoelmissa olevien suomalaisten taiteilijoiden teosten esittäminen verkkosivuilla ja sovelluksissa ilman teos- ja tekijäkohtaista sopimusta.

Ehdotuksessa esitetään, että museotoiminnan painopisteiden ja ympäristön muuttuessa perinteisen museoammattillisuuden avuksi tarvitaan näyttelytoiminnan, kokoelma- ja yleisötyön sekä tieto- ja asiantuntijapalveluiden uusien tarpeiden mukaista osaamista. Museot eivät ole yhteiskunnasta irrallinen toimija, myös museoissa tarvitaan moniammatillista osaamista. Moniammatillisuus on jo nyt pienissä museoissa ensiarvoisen tärkeää. Moniammatillisuuden vaarana voi olla, että perinteisten museoaineiden (historiat, kansatiede, arkeologia) osalta joudutaan tekemään uudelleenmäärittelyä pätevyysvaatimusten osalta. Toisaalta vaarana voi olla, että tietotaito varsinaisissa substanssiasioissa saattaa jäädä ohueksi moniammatillisuuden korostuessa.

JOENSUU MUSEO

Museopoliittisen ohjelman keskeinen ehdotus on, että nykyisistä aluetaide- ja maakuntamuseoista luovutaan ja siirrytään alueellisiin vastuumuseoihin, joiden toiminta-alueiden määrittelyssä seurataan uudistuvaa kunta- ja maakuntajakoa. Uudistuksessa paremmassa asemassa ovat ne museot, joilla näitä palveluita on entuudestaan toiminta-alueellaan. Niille museoille, joissa ei ole vaadituissa tehtäväkentissä palveluita, ja jotka haluavat lisätä palvelutarjontaansa, tulee antaa kohtuullinen aika palveluiden järjestämiseen. Mikäli mennään usean maakunnan palvelualueeseen, niin etäännyttääkö se palvelut niiden tarvitsijoista? Toisaalta riittääkö yhden asiantuntijan resurssit toimia usean maakunnan alueella, kun resurssit ovat jo nykyisellään riittämättömät omalla toimialueella. Etelä- ja Lounais-Suomen ja muun Suomen toiminta-alueet eivät ole tasavertaisessa asemassa.

Maamme valtionosuutta saavat museot ovat hyvin erilaisia resurssiensa, sijaintinsa ja toimintansa kautta. Suuremmilla museoilla on jo nyt huomattavasti paremmat mahdollisuudet monipuoliseen ja aktiiviseen asiakaslähtöiseen toimintaan kuin pienemmillä museoilla. Laajan ja monipuolisen palvelutarjonnan esteenä saattaa pienemmissä museoissa olla resurssit, esimerkiksi vapaaehtoistoiminnan kehittäminen vaatii museolta aktiivista panosta niin toiminnan ylläpitämisen kuin sen kehittämisen suhteen.

Museoiden toivotaan ehdotuksessa kehittävän ansaintalogiikkaansa tekemällä tunnetuksi museotoiminnan kulttuurisia, taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä vaikutuksia. Rahoituspohjan laajentamiseksi ehdotetaan palveluiden myyntiä koulutus- ja sosiaalisektorille sekä lisäämällä yhteistyötä elinkeinoelämän ja matkailuelinkeinon kanssa. Maan eri osat ovat tässäkin asiassa eriarvoisessa asemassa, sillä eteläisessä Suomessa ja suuremmissa taajamissa on huomattavasti helpompi saada laajempaa yhteistyötä elinkeinoelämän ja muiden toimijoiden kanssa kuin vaikkapa itäisessä Suomessa.

POHJOIS-KARJALAN MUSEO, JOENSUUN TAIDEMUSEO

5.4.2017

Tarja Raninen-Siiskonen

Tarja Raninen-Siiskonen

Museonjohtaja

Torikatu 21 C

80100 Joensuu

tarja.raninen-siiskonen@jns.fi

Hyvinvointilautakunnan sivistys- ja
vapaa-aikajaosto

§ 18

19.04.2017

~~Opetus- ja kulttuuriministeriö~~**25-04-2017****Lausuntopyyntö ehdotuksesta museopoliittiseksi ohjelmaksi**

625/12.03.03/2017

no. .... / .....

HYVOSVJ § 18

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 29.6. 2015 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus museopoliittiseksi ohjelmaksi, joka on nyt lausunnolla. Joensuun kaupungin museoiden lausunto on valmisteltu taidemuseon ja Pohjois-Karjalan museon yhteistyönä. Museoalan visio 2030 on, että Suomessa on vuonna 2030 Euroopan ajankohtaisimmat museot ja innostuneimmat asiakkaat.

Museoalaa käsitellään kuuden kehittämiskokonaisuuden kautta.

- 1) Tavoitteena kohtaamiset ja kumppanuudet: korostetaan museoiden tehtävää kulttuurisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväen yhteiskunnan rakentajina ja hyvinvoinnin edistäjinä. Museoiden yhteiskunnallinen merkitys korostuu, kun ne tuovat esiin ajankohtaisia ja tärkeitä teemoja ja pitävät yllä keskustelua. Vapaaehtoistoiminta ja verkostot tarjoavat uusia kanavia saavuttaa yleisöä ja madaltavat kynnystä.
- 2) Osaava ja oppiva museoala: ehdotuksessa korostuu museoammattilaisten moniammatillisuus ja oman ammattitaidon kehittäminen.
- 3) Museoiden kokoelmat esille ja käyttöön: kokoelmatyötä kehitetään laatimalla kokoelmapoliittisia ohjelmia, lisätään kokoelmien liikkuvuutta, kehitetään valtakunnallista yhteistoimintaa, laaditaan yliopistojen kanssa tutkimuspoliittisia ohjelmia ja tehdään keskistettyjä kokoelma- ja konservointitiloja.
- 4) Digitalisuus mahdollisuuksien avaajana: museot edistävät kulttuuri- ja luontoperinnön digitaalista tallentamista, kokeilevat uusia palveluja ja tarjoavat aineistojaan laajasti käytettäviksi.
- 5) Uudistuva, vahva ja vaikuttava museokenttä: museoiden tulee profiloitua. Museokenttää uudistetaan niin, että tavoitteena on toiminnallisesti ja rakenteellisesti vaikuttavampi toiminta. Tavoitteena on muodostaa alueellisia ja kansallisia vastuumuseoita, kehittää kansallisten museoiden, Museoviraston ja yliopistojen museoiden toimintaa ja rooleja.
- 6) Kestävyyttä ja joustavuutta rahoitukseen: koko maan kattavaa järjestelmää pidetään tärkeänä, samoin julkisen rahoituksen merkitystä museoiden taloudessa. Lisäksi museoiden toivotaan kehittävän ansaintalogiikkaansa tekemällä tunnetuksi museotoiminnan kulttuurisia, taloudellisia, sosiaalisia ja terveydellisiä vaikutuksia. Rahoituspohjan laajentamiseksi ehdotetaan palveluiden myyntiä koulutus- ja sosiaalisektorille sekä lisäämällä yhteistyötä elinkeinoelämän ja matkailuelinkeinon kanssa.

Museopoliittisen ohjelman keskeinen ehdotus on Joensuun näkökulmasta on, että nykyisistä aluetaide- ja maakuntamuseoista luovutaan ja siirrytään alueellisiin vastuumuseoihin. Nykytilanteessa aluetaidemuseoita on 16 ja maakuntamuseoita 22. Toiminta-alueiden uudelleen määrittelyssä seurataan uudistuvaa kunta- ja maakuntajakoa, mutta vastuumuseoiden lukumäärä ei välttämättä vastaa uusien maakuntien tai nykyisten museoiden määrää. Yhden vastuumuseon toimialue voi ulottua useaan maakuntaan. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää vastuualueista museon ylläpitäjän hakemuksen

Hyvinvointilautakunnan sivistys- ja vapaa-aikajaosto

§ 18

19.04.2017

perusteella. Valtio osallistuu rahoittamiseen valtionosuusjärjestelmän kautta, joka tulee jatkossa määräytymään alueellisen vastuumuseon hoitamien tehtäväkokonaisuuksien perusteella. Rahoituksen kriteerit ja toteutustapa täsmennetään valtionosuusjärjestelmän uudistamisen yhteydessä vuosina 2017-2018.

Ehdotuksen mukaan kulttuuriperintöön ja taiteeseen liittyvät alueelliset tehtävät kootaan pääsääntöisesti yhden ylläpitäjän tuotettavaksi. Tehtävät koostuvat kolmesta kokonaisuudesta:

- alueellisen museotyön kehittäminen
- kulttuuriympäristön asiantuntijatehtävät
- kulttuuriperinnön, taiteen ja visuaalisen kulttuurin kehittämis- ja asiantuntijatehtävät.

Tavoitteena ovat nykyistä vahvemmat toimintayksiköt ja alueellisten museopalveluiden tasapuolinen tarjonta. Uudistuksessa paremmassa asemassa ovat ne museot, joilla näitä palveluita on entuudestaan toiminta-alueellaan. Joensuun museoilla ei ole kulttuuriympäristön asiantuntijatehtäviä tekeviä toimihenkilöitä, kuten arkeologia, rakennussuojelun asiantuntijaa tai korjausrakentamisen asiantuntijaa. Joensuun kannalta riskinä on menettää alueellisen vastuumuseon status ja korotetun valtionosuuden, mikäli ei kyetä rekrytoimaan toimihenkilöitä kulttuuriympäristön asiantuntijatehtäviin.

Valmistelija: museonjohtaja Tarja Raninen-Siiskonen

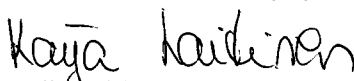
Vapaa-aikajohtajan sijaisen päätösehdotus:

Sivistys- ja vapaa-aikajaosto päättää antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle oheisen lausunnon ehdotuksesta museopoliittiseksi ohjelmaksi.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Otteen tarkastetusta pöytäkirjasta oikeaksi todistaa Joensuussa 20.4.2017.

Kaija Laitinen
pöytäkirjanpitäjä

Liitteet

1

Lausunto ehdotuksesta museopoliittiseksi ohjelmaksi